

Напинаються горді вітрила

Рекомендаційний список літератури до 100-річчя від дня народження М.Трублаїні

Микола Петрович Трублаїні – людина славної долі і непересічного таланту, журналіст, письменник, педагог, невтомний мандрівник та романтик. З ранньої юності і до останніх днів свого насиченого пригодами життя М.Трублаїні перебував у постійному творчому горінні, у невпинному неспокої. Як влучно висловився про нього друг і однодумець тих часів, відомий письменник Олександр Ільченко: „Микола Трублаїні належав до отої казкової породи невмирайлів, що над ними, либонь, не владна і сама вельможна пані смерть...”

Народився Микола Петрович Трублаєвський (таке справжнє прізвище письменника) 25 квітня 1907 року в с. Вільшанці на Вінниччині.

У 1915 р. Микола вступає до Немирівської гімназії, але довго в ній учитися не довелося: хлопчик тікає на фронт першої світової війни. Але втеча не вдалася: хлопчак зірвався з підніжки вагона, сильно пошкодив ногу, а тому й не дістався до фронту.

У сімнадцять років юнак, якого переповнює романтика, починає співпрацювати з вінницькою міською газетою, а вже наступного року його посилають на Всеукраїнські курси журналістики у Харкові, тодішній столиці України.

Після закінчення курсів починаються для нього нові, найвищі курси, суворі та безжальні – курси життя. А з ними – мандрівки та мандрівки, про які мріялося з дитинства.

1929 рік, квітень-червень: тропічний рейс легендарного криголама „Літке”, на якому в ранзі рядового матроса М.Трублаїні проплив морями-океанами від Севастополя до Владивостока.

Той самий рік, липень-жовтень: тривала і небезпечна подорож на тому ж самому криголамі, але вже рейсом арктичним, від Владивостока до острова Врангеля.

В 1930 році М.Трублаїні здійснює мандрівку на криголамі „Сибіряков” до далекої, суворої і таємничої Землі Франца-Йосифа.

А у 1931 р. доля відправляє невсидючого письменника-романтика у подорож до Сибіру, щоб уже наступного року піти у плавання на криголамі „Русанов” по Білому морю, а далі – мандрівки до Карелії, на Кольський півострів, стежками Криму та Кавказу...

Багатючі враження від численних мандрівок Микола Трублаїні описав у оповіданнях, особливо вичерпно – у циклі оповідань 1934-1935 р.р., присвячених далекій півночі. Саме

з них він і визначив остаточно головне покликання свого життя – писати для дітей!...

У 1934 р. письменник завершує роботу над пригодницькою повістю „Лахтак”, де підбиває підсумки теми підкорення Арктики. А вже відразу по виході книги, організовує у Харкові перший у світі клуб юних дослідників Арктики і стає його капітаном.

Поряд із копіткими заняттями з дітьми М.Трублаїні не полишає і письменницької праці – основного сенсу власного буття. Вже у 1938 р. в дитячих часописах починають друкуватися перші сторінки його нової пригодницької повісті „Шхуна „Колумб”. І в цьому ж році письменник починає працювати над романом „Глибинний шлях”, який побачив світ уже після його трагічної загибелі...

Коли розпочалася друга світова війна, Микола Трублаїні відразу ж почав „бомбардувати” військкомати з вимогою послати його на фронт. 22 вересня 1941 р. його прохання задовольняють, і через два дні він уже був в одній з газет діючої армії.

За завданням редакції 3 жовтня 1941 р. М.П.Трублаїні їде на передову.

4 жовтня машина з журналістами потрапила під ворожий вогонь. Од вибуху бомби він був важко поранений і наступного дня, 5 жовтня 1941 р. помер у санітарному поїзді...

Поховано письменника неподалік залізничного насипу у братській могилі поблизу міста Ровеньки на Донбасі...

Але й нині письменник Микола Петрович Трублаїні кличе юних читачів-романтиків у захоплюючі мандрівки. Так було вчора, так є сьогодні, так неодмінно буде й завтра! Адже дороги цих мандрівок – і молоді, і вічні, бо з його славнозвісних книг до всіх нас промовляє гаряче серце письменника романтика.

Про твори видатного дитячого письменника, нині – трохи незаслужено призабутого, а

також про його життєвий шлях, піде мова у рекомендаційному списку.

Список складають зібрання творів М.Трублаїні, окремі його твори, публікації із збірників та періодичних видань, матеріали про життєвий і творчий шлях письменника, які організатори дитячого читання можуть порекомендувати юним читачам.

Твори М.Трублаїні для дітей

Трублаїні М.П. **Твори: В 2-х т.** Т. 1-2: Для серед. шк. віку. – К., Веселка, 1983. – (Бібл. серія).

У першому томі надруковано пригодницьку повість „Шхуна „Колумб”. Автор любовно розповідає про трудівників моря – рибалок, моряків, прикордонників. Розробляє тему оборони країни, багато уваги приділяє вихованню майбутніх захисників Вітчизни.

До другого тому ввійшла повість „Лахтак” та „Оповідання про далеку Північ”, про сміливих підкорювачів суворої арктичної природи.

Трублаїні М.П. **Волохан**: Оповідання. – К.: Веселка, 1986. – 22 с.: іл.

На півночі письменник близько познайомився з життям, побутом, звичаями місцевих народів-чукчів, ескімосів, якутів, ненців. У нього прокинулось нестримне бажання розповісти про них читачеві. І розповісти не в формі документального нарису, а засобами художнього слова. Він розраховував передусім на малих читачів, які найменше знали про Північ та її мешканців. Автор описує цікаві історії з життя дітей Чукотки.

Трублаїні М.П. **Глибинний шлях**: Роман та оповідання: Для серед. шк. віку /Мал. О.Кошеля. – К.: Веселка, 1988. – 330 с.: іл.

Це науково-фантастичний роман. На читача чекає цікава подорож у світ реальності й фантазії, пригоди й несподівані ситуації. На „Глибинному шляху” позначилася гіркота поразки республіканців в Іспанії з одного боку, і невиправдано полегшене уявлення про війну з жорстоким, нещадним ворогом з другого.

Але в цілому твір сміливий за своїми ідеями, населений повнокровними героями, цікавий і повчальний для нас і сьогодні.

Трублаїні М.П. **Крила рожевої чайки**: Оповідання: Для дошк. та молод. шк. віку /Худож. В. Чапля. – К.: Веселка, 1982. – 31 с.: іл.

До книги увійшла повість „Лахтак” та оповідання „Вовки гоняться за оленями”, „Волохан”, „Малий посланець”, „Крила рожевої чайки”.

Автор не просто описував у них екзотику далеких північних країв. Там змальовано людей, які по-різному ставляться до життя, добрих і лихих.

Народжується і зростає нове покоління людей-діти мешканців Заполяр'я, майбутня зміна мисливців, рибалок, оленярів, освоювачів Арктики.

Трублаїні М.П. „**Лахтак**”: Повість та оповідання: Для серед. шк. віку /Мал. В.Савіна. – К.: Веселка, 1987. – 329 с.

Пригодницькою повістю М.Трублаїні завершив роботу над темою підкорення Арктики.

„Лахтак”, написаний 1934 р., а виданий 1935 р., відразу став одним з найпопулярніших творів серед молоді.

Розповідь про сповнені героїзму будні пароплава „Лахтак” ведеться з таким напруженням, що читач майже фізично переживає всі труднощі, які довелося долати полярним морякам.

М.Трублаїні був особисто знайомий з багатьма полярниками. Чи не тому настільки переконливим вийшли образи штурмана Кара, боцмана Лейте, механіка Торби, кочегара Павлюка та інших.

Трублаїні М. **Про дівчинку Наталочку та сріблясту рибку**: Казка / Мал. Г.Кузнецова. – 2-ге вид. – К.: Веселка, Тернопіль: Навчальна книга „Богдан”, 2002. – 14 с.

Казка впродовж багатьох десятиріч незмінно включається до програмових переліків для читання дітям дошкільного віку, хрестоматійних збірок. Талант М.Трублаїні як письменника і педагога розкрився у цій казці з особливою силою, бо йому вдалося знайти шлях до дитячого серця, розбудити в ньому відгук на чужу біду, виявити найкращі людські чесноти: доброту, жалість, співчуття, готовність допомогти за будь-яку ціну.

Трублаїні М.П. **Пустуни на пароплаві**: Оповідання: Для дошк. віку / Худож. Л.Василенко. – К.: Веселка, 1984. – 16 с.: іл.

Книгу складають динамічні, захоплюючі за сюжетом оповідання. Вони запрошують малюків до екзотичного світу тропічних морів, знайомлять з їхніми мешканцями (омари, акули, риби-літуни тощо), оповідають про напружене життя на кораблі, мужніх і товариських людей-моряків.

І дорослий читач і маленький слухач однаково з цікавістю переживають веселі пригоди пустотливих мавпочок і тривожні події – нічну пожежу, рятування боцмана від сонячного удару та інші.

Трублаїні М.П. **Шхуна „Колумб”**: Повість. – Донецьк: Донбас, 1990. – 341 с.

Романтична Далека Північ... яка вона? У повісті „Лахтак”, оповіданнях, уміщених у цьому збірнику („Малий посланець”, „Волохан”, „Син мисливця”, „Дівчина під парашутом” та ін.), розповідається про боротьбу людей за освоєння суворої Арктики, про життя народів Півночі.

Патріотизм народу, любов до своєї Вітчизни, готовність дати рішучу відсіч ворогам – тема повісті „Шхуна „Колумб”. Вона видана 1940 року. Як письменник – реаліст М.Трублаїні передчував невмолиму грізність подій, які насувались на країну.

Твори М.Трублаїні, □ надруковані у збірниках

Трублаїні М. Волохан: (Скорочено): Пустуни на пароплаві: Оповідання //Рідне слово: Хрестоматія: В. 2-х кн. Кн. 2. – К., 1999. – С. 162-171.

Трублаїні М. Волохан; Про дівчинку Наталочку і сріблясту рибку //Українські літературні казки. – К., 2001. – С. 418-427.

Трублаїні М. Про дівчинку Наталочку і сріблясту рибку //Велетень Максим. – Харків, 2003. – С. 253-255.

Трублаїні М. Про дівчинку Наталочку і сріблясту рибку: Казка; Волохан: Оповідання (Скорочено) //Дивосвіт „Веселки”: Антологія літератури для дітей та юнацтва: В 3-х т. Т. 2. – К., 2005. – С. 271-276.

Трублаїні М. Про дівчинку Наталочку і сріблясту рибку //Українське дошкілля: Читанка. – К., 2001. – С. 115-116.

Трублаїні М. Про дівчинку Наталочку та сріблясту рибку //Школярник: Хрестоматія з позакласного читання. – Харків, 2003. – С. 164-167.

Трублаїні М. Пустуни на пароплаванні: Оповідання //Веселі історії: Казки, оповідання, бувальщини, приказки, жарти. – К., 2003. – С. 46-48.

Трублаїні М. Пустуни на пароплаванні: Оповідання //Українська дитяча література: Хрестоматія: В. 2-х ч. Ч. 2. – К., 1992. – С. 113-116.

Про життя і творчість М.Трублаїні

Трублаїні М.П. (Трублаєвський) //Дивосвіт „Веселки”: Антологія літератури для дітей та юнацтва: В 3-х т. Т. 2. – К., 2005. – С. 270-271.

М.Трублаїні //Історія української літератури: У 2-х т. Т. 2. – К., 1998. – С. 321-322.

Микола Трублаїні //Кодлюк Я.П., Одинцова Г.С. Розповіді про письменників. – Тернопіль, 2003. – С. 97-99.

Костецький А. „У дорозі молодій і вічній...” //Початкова школа. – 2001. – № 11. – С. 62-63.

Низковська О. Видатні українські дитячі письменники ХХ століття: Микола Трублаїні //Дит. садок. – 2006. – № 15 (квітень). – С. 5.

Микола Трублаїні (1907-1941) //Рідне слово: Хрестоматія: В 2-х кн. Кн. 2. – К., 1999. – С. 160-162.

Томенко М.Д. Микола Трублаїні: Біограф. повість. – К.: Молодь, 1989. – 160 с.: фотоіл. – (Б-ка юнацтва; Уславлені імена; Вип. 72).

Микола Трублаїні: (25.04.1907-5.10.1941) //Українська дитяча література: Хрестоматія: В 2-х ч. Ч. 2. – К., 1992. – С. 112-113.

Підготувала: завідувача бібліографічним відділом □ Мартинюк З.Б.